

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פְּרִשְׁת תַּצְוָה

יא' אדר א' תשפ"ב

הפטרה: אתה בן אדם

יציאת השבת ר"ת 18:29

תענית שובבי"ם ת"ת

שלישי ורביעי פורים קטן אין אומרים תחנון

ברכת לבנה עד יום שלישי

גיליון 655

יציאת השבת:

18:02

ירושלים: 18:01

מניסת השבת:

16:50

ירושלים: 16:47

ואתה תצוה

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

בפרשתנו לא מוזכר שמו של משה רבנו כלל. יש אומרים שזו תוצאה של דברי משה בעת שאמר הקב"ה להשמיד את ישראל, אז אמר משה "ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת". והנה נעשה לו מעין זה בפרשתנו שלא נזכר שמו של משה כלל! וכך כותב בעל הטורים על אתר: "לא הזכיר משה בזה הסדר, מה שאין כן בכל החומש, שמעשה שנולד משה אין סדר שלא הזכיר בה. והטעם משום שאמר 'מחני נא מספרך אשר כתבת' וקללת חכם אפילו על תנאי באה, ונתקיים בזה".

אך קשה, איך נוכל לומר שבעבור מסירות נפשו של משה רבנו 'זכה' לקבל עונש כזה? אלא חייבים לומר שיש כאן עילוי ביחס למצבו הקודם של משה. אם קודם לכן משה העביר את ציוויי ה' לבני ישראל, והיה רק הצינור להעברת דברי ה' אל העם, הרי שכאן הקב"ה אומר למשה: "אתה תצוה", אתה הוא זה שתתן את הציווי, "ויקחו אליך", וכך גם בהמשך הפרשה "ואתה הקרב אליך את אהרון אחיך... ואתה תדבר אל כל חכמי לב..." משה מתעלה פה מדרגת המעביר לדרגת המצווה והמדבר.

אכן, שמו של משה לא נזכר, אך לא כעונש, חס ושלום, אלא כשכר על מסירות נפשו הגדולה בעד עם ישראל. דווקא בתקופה זו, יש לנו ללמוד מדרכו של משה מי הוא מנהיג אמתי. מנהיג אמתי, אינו זה שדבק בכיסאו ומעוניין שהעם ישרת אותו, מנהיג אמתי הוא זה המוסר עצמו עבור הציבור. לא נותר לנו אלא להתפלל לבורא עולם, שיתן לנו מנהיגים טובים שטובת עם ישראל חשובה להם, עד שנוכה למנהיג המיוחל בביאת גואל צדק מהרה, אמן כן יהי רצון.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שורץ. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

לא קם בִּישְׂרָאֵל כְּמוֹשָׁה

על משה רבנו המנהיג הגדול שעמד לעם ישראל, היתה גזירת מוות עוד קודם שנולד. אך עצת ה' היא תקום, והוא גדל בבית המלך ומשם יוצא ורואה בשלום אחיו. בפרשתנו הוא נגיד ומצווה.

הקטנה. היא הבחינה שבתו של פרעה מלך מצרים ירדה לרחוץ על שפת היאור, וכשנתקלה בתיבה פתחה אותה בסקרנות וגילתה תינוק קטן בעל פנים מאירות.

"אקרא לו משה" היא אמרה, "שכן משייתי אותו מן המים". היא ביקשה מן הנשים המצריות להניק את התינוק אך הוא סירב לניק מהם. מרים שעמדה והביטה במתרחש ניגשה אליה: "האם תרצי שאקרא לאישה עבריה, אולי הילד יתרצה לניק ממנה?" בת פרעה הסכימה, ומרים מיהרה לקרוא לאימה. כך שב משה הביתה למשך כמה שנים בהם ניק מאימו בתומם שב לארמון פרעה. בת פרעה אימצה אותו וגידלה אותו כבנה.

משה מסכן את חייו למען בני עמו. משה גדל ויצא כדי לראות את סבל בני עמו הסובלים בגזירת פרעה. כבר בפעם הראשונה הוא סיכן את חייו למען אחיו. כשראה נוגש מצרי שהיכה את אחד מאחיו, הוא לא היסס פעמיים: הוא הביט ובדק שאיש לא מבחין במעשיו, הרג את המצרי וטמן את גופתו בחול.

למחרת הוא שוב יצא אל הרחוב, והפעם ראה שני יהודים רבים ביניהם. "רשע!" קרא לעברו של אחד מהם. "למה תכה רעך?" הלה לא ויתר והשיב למשה: "האם כוונתך להרוג אותי כפי שהרגת את המצרי". משה הבין שהרג המצרי התפרסם וכי בקרוב הוא עלול לעמוד למשפט באשמת רצח. הוא מיהר להימלט ממצרים למדין. במדין שוב נלחם משה בעד הצדק: כשראה את הרועים המקומיים מגרשים את בנותיו של יתרו, כומר אלילי שזנח את עבודת האלילים, מבאר המים. הוא נלחם עבורם והשקה את צאנם. בבית סיפרו בנות יתרו על הגבר שסייע להם להשקות את הצאן. "מדוע לא הזמנתם אותו הביתה?" התפלא יתרו. "קיראנה לו. אולי הוא ישא אחת מכן לאישה". הצעת השידוכין של יתרו הייתה מוצלחת ומשה נשא את ציפורה בתו לאישה. התגלות אלוקית בסנה: באחד הימים, תוך כדי רעיית הצאן, הבחין משה בשיח קוצני (סנה)

עם השעבוד הנורא, חזאי הממלכה ראו כי עומד להוליד בן שיושיע את עם ישראל. פרעה חשש כי התחזית תתקיים והטיל גזירה אכזרית על העם: להשליך אל היאור כל בן זכר שיוולד במצרים. מנהיג הדור באותה תקופה, עמרם, שהיה נכדו של לוי בן יעקב, החליט לגרש את אשתו. "מה טעם להמשיך לחיות יחדיו אם הילדים שיוולדו לנו יושלכו אל היאור?" אמר ועשה, ובעקבותיו גברים רבים בעם ישראל גרשו את נשותיהם.

אך בתו מרים בת השש שיכנעה אותו להינשא מחדש. היא טענה בפניו: "פרעה גזר רק על הזכרים שימותו, ואילו אתה במעשיך תגרום שגם בנות לא יוולדו! פרעה גזר רק על מיתתם בעולם הזה, ואילו אתה במעשיך תגרום שהם לא יוולדו גם לעולם הבא לא יבואו! בנוסף, פרעה הרשע, ספק גזירתו תתקיים ספק לא תתקיים, ואילו אתה שצדיק אתה בוודאי שגזירתך תתקיים!" בנוסף התנבאה הילדה שאימה היא זו שתוליד את הילד שיגאל את עם ישראל. ראה עמרם את פקחותה של בתו, האמין לדברי נבואתה והחליט לשוב ולהתחתן עם יוכבד. היה זה אירוע משמח ביותר שכן האיחוד המחודש השפיע על גברים רבים לחקות את עמרם ולהשיב את נשותיהם.

יוכבד גילתה שהיא בהריון. הפקחים המצריים שהיו ממונים על ביצוע גזירות פרעה ניהלו רישום מדויק של כל הנשים בהריון. כשהגיע תאריך הלידה המשווער הם היו פוקדים את הבית כדי לבדוק האם נולד בן אותו ישליכו אל היאור.

בן' לחודש אדר, 2368 שנה לבריאת העולם, נולד משה רבנו. משה נולד מוקדם, בחודש שישי להריון, והוריו יכלו להחביאו במשך שלושה חודשים בבית. כשהתקרב התאריך בו הפקחים המצריים היו אמורים לבוא אל הבית, יצרה אמו תיבת עץ בה הניחה את התינוק. את התיבה היא הניחה ביאור בלב כבד תוך תפילה לבורא העולם שישמור על בנה הקטן.

בת פרעה מאמצת. אחותו של משה, מרים, התחבאה על שפת היאור כדי לעקוב אחרי התיבה

כביכול, לא נותרה כל הוכחה לאיסור זה. הוא מיהר לשוב אל ההר כדי להתחנן לבורא העולם שיסלח לעמו על החטא ובהצלחה: בורא העולם מחל לבני-ישראל והעניק למשה את הלוחות השניות, גם עליהן נחקקו עשרת הדיברות.

ארבעים שנה במדבר: במשך השנים שלאחר-מכן המשיך משה להנהיג את בני ישראל במדבר, כשהוא מנהל את עדתו ביד רמה. הוא הקים את המשכן, בית מקדש נייד שנסע עם בני-ישראל בנדודיהם שם הקריבו קורבנות ועבדו את בורא העולם. במשכן זה היה בורא העולם מתגלה אליו דרך קבע, מעביר לו הוראות לעם ישראל ומלמד אותו את התורה ואת המצוות. התכנית המקורית הייתה לנסוע ישירות מהר סיני לארץ ישראל, וככהנה לכך שלח משה מרגלים שידווחו על המצב הצבאי והכלכלי בארץ. כשהם שבו עם דיווח מבשר רעות על כך שלא ניתן לכבוש את הארץ, התמרד העם נגד התכנית לנסוע לארץ ישראל. בשל כך גזר עליהם בורא העולם שהם ימותו במדבר, ורק לאחר ארבעים שנה יזכו בניהם ונשותיהם להיכנס לארץ המובטחת.

במשך ארבעים השנים שנדדו בני-ישראל במדבר התנהג עמם משה כרועה מסור ומעולם לא התגאה עליהם. התורה מעידה על ענוותנותו ויצאת הדופן "והאיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה".

פטירתו: לפני פטירתו כינס משה את בני-ישראל כדי להיפרד מהם ולחזק בליבם את האמונה בבורא העולם ובקיום מצוותיו. לבסוף, הוא בירך את כל שבטי ישראל בברכות רבות, ונפטר לבית עולמו בז' באדר בשנת 2488 לבריאת העולם, 120 שנה לאחר שנולד. משה מת בהר נבו ונקבר בסמיכות מקום, אך עד היום איש לא יודע את מקום קבורתו המדויק.

חמשת חומשי התורה, אותם כתב משה בעצמו, מסתיימים במילים הבאות המתארות את רמת ההתגלות האלוהית לה זכה משה, ואיש לא זכה לה אחריו: "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו ה' פנים אל פנים, לכל האותות והמופתים אשר שלחו ה' לעשות בארץ מצרים לפרעה, ולכל עבדיו ולכל ארצו; ולכל היר החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל".

שבוער באש אך לא נשרף. הוא התקרב כדי לצפות מקרוב במחזה הלא שגרת, אך אז שמע את קולו של האלוהים שקרא לו: "של נעליך מועל רגליך, כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא".

בורא העולם גילה לו כי הגיעה העת שבני-ישראל ייגאלו ממצרים, והוא, משה, יהפוך להיות מנהיג ישראל. הוא מסר לו סימנים וניסים שיחולל במצרים. "בתחילה פרעה יקשה את ליבו" אמר לו האלוהים, "אך בסופו של דבר אקיים את הבטחתי לאברהם, ובני-ישראל יצאו ממצרים ביד רמה".

התגלות אלוהית זו הייתה הראשונה מני רבות שהתרחשו בשנים שלאחר-מכן. משה הופך למנהיג ישראל. כשמושה הגיע למצרים הוא קיבץ את בני-ישראל ובישר להם כי גאולתם קרבה ובאה. משם העניינים החלו להתנהל במהירות: פרעה סירב לדרישת משה ואהרן להוציא את בני-ישראל ממצרים, עשר מכות נחתו על המצריים במצרים כשהאחרונה שבהם, מכת בכורות, גרמה לפרעה לבוא ולהתחנן למשה להוציא את העם ממצרים.

בט"ו בניסן, בשנת 2448 לבריאת העולם, יצאו בני-ישראל ממצרים ברכוש גדול, בדיוק כפי שהבטיח האלוהים לאברהם אבינו 430 שנה קודם לכן. זמן קצר לאחר-מכן רדף פרעה וצבאו אחרי בני-ישראל כדי להחזירם למצרים, אך בני-ישראל חצו את ים סוף שנקרע לגזרים ובלע את אויביהם במצולות.

ארבעים יום וארבעים לילה בהר סיני. שבעה שבועות לאחר שיצאו ממצרים קיבלו בני-ישראל את התורה. ככהנה לכך עלה משה אל ההר וקיבל מהאלוהים הוראות מדויקות כיצד להתכונן לקראת המעמד הנשגב, ולאחר שעם ישראל קיבל את עשרת הדיברות הוא עלה להר סיני שם שהה ארבעים יום וארבעים לילה במהלכם קיבל את שאר התורה ואת לוחות הברית מבורא העולם. כשירד מההר שוב התגלתה מסירותו לבני-ישראל: הוא ראה את עם ישראל עובד לעגל עשוי זהב, ומיהר לשבור את לוחות הברית עליהם נחקק האיסור האלוהי לעבוד אלילים. בכך ביקש משה להגן על העם מפני כעסו של האלוהים שכן,

הלכות הדלקת נרות שבת

א. מצווה מדברי חכמים להדליק נר לכבוד שבת, ושלושה טעמים למצווה: (א) לכבוד שבת, שאין סעודה חשובה בלא אור. (ב) לעונג שבת, שכל שאינו רואה את מאכליו אינו מתענג בהם. (ג) לעשות שלום בבית, שכל שאינו רואה את רהיטיו וחפציו, נכשל בהם, ונעשה רוגז וכועס. וכל כך חשוב להאיר את שולחן השבת, עד שאמרו חכמים, שמי שאין לו כסף לקנות נר למאור, יחזר על הפתחים לבקש צדקה כדי לקנות נר (שו"ע רסג, ב).

ב. מכאן אמרו חז"ל (שבת כג, ב), שהמהדר בהדלקת נרות שבת, זוכה שיהיו בניו תלמידי חכמים, שעל ידי שהוא עוסק באורה של השבת, יזכה לבן שיוסיף אור בעולם על ידי תורתו. וכיוון שכך, נשים רבות נוהגות להתפלל אחר הדלקת נרות על בניהן שיהיו תלמידי חכמים.

ג. מצווה שיהיה אור בכל החדרים שצריך להשתמש בהם בליל שבת, כדי שבני הבית לא ייכשלו בדרךם. אולם עיקר המצווה להדליק נרות במקום הסעודה, מפני שעל ידי קיום הסעודה לאורם, מכבדים ומענגים את השבת, ולכן על נרות אלו מברכים, ואם בפועל מתפשט אור לשאר החדרים מנורות חשמליות שבבית או מפנסי הרחוב, אין צורך להדליק בהם נרות.

ד. הנרות צריכים להאיר עד סיום הסעודה, ולכתחילה יש לדאוג שיישאר אור עד שהולכים לישון (שש"כ מג, יז). כיום שיש אפשרות להדליק נורה חשמלית, לכתחילה יש לדאוג שיישאר בבית אור כל הלילה, כדי שהקם בלילה לא יתקל בדרכו.

ה. מצוות הדלקת נרות שייכת לכל ישראל, גברים ונשים, נשואים ורווקים, שהכל חייבים לכבד ולענג את השבת. אלא שבין בני המשפחה, האשה קודמת במצווה זו, מפני שהיא בעלת הבית והיא האחראית על ניהולו, לפיכך לה הזכות לקיים את המצווה שנועדה ל'שלום בית', ובהדלקתה יוצאים כל בני ביתה. אך אם האשה מתעכבת, וזמן השקיעה מתקרב, מוטב שבעלה או אחד מילדיה ידליק נרות ולא יכנסו לספק חילול שבת בהדלקת הנרות (שו"ע רסג, ב; מ"ב רסב, יא).

ו. האשה קודמת לאיש במצוות הדלקת נרות, מכך אפשר ללמוד כי עיקר השלום שבבית תלוי באשה. ואף אור התורה והאמונה שורה בבית בזכות האשה, שעל ידי הכרתה הפנימית המיוחדת היא יודעת להאיר לבעלה וילדיה את דרך האמונה, ומכוננת אותם ללמוד תורה בשקידה. וכפי שאמרו חכמים: "גדולה הבטחה שהבטיחון הקב"ה לנשים יותר מן האנשים", שהן שולחות את ילדיהן ללמוד תורה בבית הכנסת, ומעודדות את בעליהן ללמוד בבית המדרש וממתינות להם עד שיחזרו.

לעילוי נשמות אמו"ר רבי יצחק שושן וצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ז

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

עלון זה מוקדש:

לרפואת: אברהם ציטרון, שרה בת שמחה, ציפורה וירושלע לוי, ביבה אלימלך, ישי הלוי, עור מן עישה, תקוה בת עזיזה, אלנה בת ג'אן, אסנת בת זרבה, מול בת עטילה, אברהם בן רחל, רחמים בן סולמנה, הראל בן אביעל, אילנה בת סלחיה, ישי ורחל לוי, חנה בת וורדה, ערן בת רחל, מיטל מוריה אדרי, יוסף בן מייכל, יצחק דרעי ח"ו. להחזרת נגדרי צה"ל ושבויו ובהם: אורון שאול, דהר גולדין, גיא חבר, רון ארד, יהודה כין, צבי פלדמן. לעילוי נשמות: הגר"ע יוסף וצוק"ל, הגר"מ אליהו וצוק"ל, רבי מסעוד מלול וצ"ל, רבי יצחק שושן וצ"ל, רבי יעקב שושן, יונה ויזה, סופר מנחם, יעקב בנציון, מקסים חיים דרעי, הרב אברהם צוקרמן, נדיר נחום, ישראל אברהם נתן, שלמה בן מרים, יצחק ועמרם אטיאס, אורן מועלם, אליהו טייטל, דוד גרוסברג, מורי פולק, עננים דמרי, רחל שלמה, סימנאב משה יודית, יצחק וק בן סולקה, נעים משה, אורן מורד, יצחק ושמחה אילוז, נסים וסולקה שושן, ניריה שמעון, יפה גורי, יזה קלון, לאה ציטרון, לוי שבת, חנה יצחק, אסתר חדר, אסתר בת תורא, אליהו בת פריחה, מרים קדושים, תירצה ויזרון, אסתר וענבר נחום, דן ונעה וזרע, דניאל אלמלית, מנחם הלוי, יצחק ולאח אסטרנו, אליהו אדרי, עזיזה עננים, רות יעקב, דוד רחל לוי, יזה שרעבי, מרים יודית, שמואל לבנצרי, נעמה בת מגלדה, עליזה מועלם, עליזה כרן, שרה אוליאל, שמעון בן רחל, אברהם אדרי, יוסף אלקובי, מיסאל וקנין, חסיה ששפט, עישה דוד, ברכה סופן, כמשה דדי, כמשה כרן, אלס מוסל, מרים בת רחל, טאהר כרן, אילה שחר ו"ל.

ולע"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שגדור, שושנה רוזה, רפאל פריץ, וציציליה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה